

"...

## **I- İPTAL ve YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN GEREKÇESİ**

Dava dilekçesinin gerekçe bölümü şöyledir:

*"1) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı Kanunun 1 inci Maddesinin; (1) Numaralı Fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" İbaresini ile (2), (3) ve (4) Numaralı Fıkralarının ve (3) Numaralı Fıkradaki "ve belde belediyelerinin" İbaresini ile "belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak" İbaresinin, (5) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı*

a- İptali İstenilen Kuralların Tümü İçin Geçerli Anayasaya Aykırılık Nedenleri

12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Yasanın "Büyükşehir belediyesi kurulması ve sınırlarının belirlenmesi" başlıklı 1 inci maddesinin;

- (1) numaralı fıkrası ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüş,

- (2) numaralı fıkrası ile Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş,

- (3) numaralı fıkrası ile birinci ve ikinci fıkroda sayılan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılarak köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmış,

- (4) numaralı fıkrası ile İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmış ve

- (5) numaralı fıkrasında da birinci, ikinci ve dördüncü fıkroda sayılan yani Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun, İstanbul ve Kocaeli illerindeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği kaldırılmıştır.

Görüldüğü üzere Yasa'nın 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" İbaresini, (2), (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları ile yapılan bu düzenlemelerle tüm büyükşehir belediye sınırları il sınırları ile eşitlenerek il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması suretiyle 81 ilden oluşan ülkenin bir bölümü olan 29 ilde farklı bir idare biçimi oluşturulmaktadır.

Anayasanın 123 üncü maddesinde, idarenin kuruluş ve görevleriyle bir bütün olduğu ve merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayandığı hükme bağlanmıştır.

*Anayasanın 126 ncı maddesinde merkezi yönetim ve 127 nci maddesinde de yerel yönetim esasları belirlenmiştir. Buna göre;*

*Türkiye, merkezi yönetim kuruluşu bakımından coğrafi durumuna, ekonomik koşullara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere, illerin de diğer kademeli bölümlere ayrılacağı belirtilmiş ve il yönetiminin yetki genişliği esasına dayanacağı vurgulanmıştır.*

*Türkiye, yerel yönetimler açısından il, belediye ya da köy halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere, kuruluş ilkeleri yasayla belirlenen ve yasada gösterilen karar organları seçmenlerce seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişilerinin olacağı hükme bağlanmış ve yerel yönetimlerin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kurulacağı vurgulanmıştır.*

*Belirtilen bu düzenlemeler ile idarenin bütünlüğü ilkeleri belirlenmiştir.*

*Bu yönetim düzenlemesi, herhangi bir ayırım olmaksızın tüm Türkiye için geçerlidir. Oysa iptali istenen 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin iptali istenilen kuralları ile yapılan düzenlemelerle ülkenin bir bölümünde güçlü başkan, zayıf meclis, daha fazla kaynak, göstermelik katılımcılık, sembolik merkezi yönetim unsurları hakim olan büyükşehir modeli, diğer bir anlatımla özel bir yönetim biçimi getirilmektedir. Diğer bölümde ise, il sistemi içinde il belediyeleri, optimal sınırlar, belde belediyeleri ve köy tüzelkişileri ile yerel demokrasi, merkezi yönetim ile yerel yönetimlerin işbirliği ve gözetim ilişkisinin sürdüğü bir model bulunmaktadır.*

*Türk İdareciler Derneği tarafından 24 Mayıs 2012 tarihinde Ankara Rixos Otelde düzenlenen "Yeni Büyükşehir Belediye Yapılanmasının İl Özel İdareleri ve İl İdare Sistemine Etkileri" başlıklı bir Panele konuşmacı olarak katılan;*

*- Hasan Celal Güzel "Güney doğudan başlayıp Türkiye'yi bölüp, parçalayıp önce özerk yönetime, sonra federatif sisteme, sonra bağımsız devlete doğru gidilirken. biz kalkıyoruz çok rahatlıkla Türkiye'nin milli bütünlüğünü sarsabilecek bir projeyi gündeme alıyoruz. Diyarbakır yetmiyormuş gibi Mardin'i, Van'ı, Şanlıurfa'yı koyuyorsunuz, orada bir çanak meydana getiriyorsunuz. Bu çanak bir bağımsız özerk bölge hazırlığı.200 senedir oturmuş il sistemini değiştiriyorsunuz. Bu resmen bölgesel sisteme geçiştir, açıkçası Türkiye'nin bölgelere bölünmesi ve etnik ayrımcılığa yol açılması demektir."*

*- Mehmet Keçeciler mülki idare amirlerinin tamamen devreden çıkarılacağına ve özellikle güneydoğuda büyük sıkıntılarla karşı karşıya kalınacağına değinerek, "eğer niyet üstü kapalı federalizme geçmek ise yolu bu değil. Bu fevkalade yanlış bir iş. Böyle bir geçiş olmaz. Bu ne olduğu belli olmayan bir sistem"*

*görüş ve açıklamasında bulunarak getirilen özel yönetim modelinin sakıncalarına değinmişlerdir (Bkz. Özgür İnsan Dergisi, Kasım 2012, sa.3, shf.6,7).*

*Açıklandığı üzere iptali istenilen söz konusu düzenlemeler ile; 29 ilin kapsadığı coğrafyada tamamen farklı bir yönetim biçimi, 52 ili kapsayan coğrafyada ise başka bir yönetim yapısı oluşturulmaktadır. Yönetimde böyle bir yapılanma getirilmesi, Anayasanın üniter devlet ilkesi bakımından asla kabul edilemez.*

*Yukarıda belirtilen nedenlerle bir ülke ve iki yönetim yapısını getiren 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" ibaresi ile (2), (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları "idarenin bütünlüğü" ilkesine ve dolayısıyla Anayasanın 123 üncü maddesine aykırıdır.*

*b) 12.11.2012 Tarih ve 6360 Sayılı Kanunun 1 inci Maddesinin; (1) Numaralı Fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" İbaresine ile İkinci Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı*

*İptali istenilen bu düzenlemeler ile mevcut ve yeni kurulan büyükşehir belediyelerinin sınırları il sınırları ile eşitlenmiştir.*

*Anayasanın 127 nci maddesinde "Kanun büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir" denildiğinden özel yönetim biçimlerinin ancak büyük yerleşim merkezlerinde olabileceği kuşkusuzdur. Büyükşehir Belediyeleri de Anayasanın bu hükmüne dayanılarak 1984 yılında kurulmaya başlanmış, 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrası ile de, mevcut büyükşehir belediyelerine ilaveten Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Açıklanan nedenle, büyük şehir belediyelerinin kurulması Anayasanın 127 nci maddesinin öngördüğü bir düzenlemedir. Ancak, 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkralarındaki iptali istenilen ibarelerle, mevcut ve yeni kurulan büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırlarına çekilmiştir ki, bunun anlamı özel yönetim biçimi olarak büyükşehir belediyesinin illerde kurulmasıdır. İl "büyüküklü küçüküklü çok sayıda yerleşim merkezi" demektir; "büyük yerleşim merkezi" demek değildir.*

*Yerleşim merkezinden kastedilen şey, haliyle evlerden oluşmuş bir merkezdir. Yerleşimin, yani içinde yerleşilen evlerin olmadığı bir yer, bir yerleşim yeri değildir. Yerleşim yerinden bahsetmek için bu evlerin birbirine komşu ya da az çok birbirine yakın olmaları gerekir. Dahası, Anayasamız, "büyük yerleşim yerleri için" değil, "büyük yerleşim merkezleri" için bu imkanı tanımaktadır. "Merkez" terimi ise, dağınık evleri değil; toplanmış, yoğunlaşmış evleri ifade eder. Yani, "yerleşim merkezinden" bahsedebilmek için evlerin birbirine bitişik veya az çok yakın olmaları gerekir.*

*Anayasanın 127 nci maddesinin üçüncü fıkrası, her yerleşim yeri için değil, sadece "büyük yerleşim merkezleri" için özel yönetim biçimlerinin kurulmasına imkan vermektedir. Bundan da "metropol" kavramının kastedildiği açıktır.*

*6360 sayılı yasanın 1inci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınır olarak belirlenmiştir. Oysa ki, merkez nüfusu 62.635 olan Muğla ile 88.054 olan Mardin'in "büyük yerleşim yeri" olduğunu iddia etmek mümkün değildir.*

*İstanbul ve Kocaeli İllerinin Büyükşehir Belediye sınırlarının il mülki sınır yapıldığı 5216 sayılı kanunun iptali istemiyle açılan davada Anayasa Mahkemesi de aynen bu şekilde bir karar vermiştir. Anayasa Mahkemesinin 25.01.2007 tarih, E.2004/79, K.2007/6 sayılı kararda;*

"Nüfus kriteri, hizmetin gerekleri ile ekonomik ve coğrafi şartlar büyükşehir belediyesi kurulmasını etkileyen faktörler içerisinde yer aldığına göre, yasa koyucunun taktirine bağlı olarak büyükşehir belediyesi sınırların belirlenmesinde buralara yakın ilçe, belediye ve köylerin dikkate alınması gerekebilir. Düzenleme ile bir kısım büyükşehir belediyeleri için il mülki sınırı, diğerleri için ise objektif sayılabilecek bir ölçüyle büyükşehir belediyesi sınırı belirlenmiştir. İstanbul ve Kocaeli'nin toprak büyüklüğü, barındırdıkları nüfus ve bunun dağılımı ile coğrafi yapısı birlikte değerlendirildiğinde, bu yerler için mahalli müşterek ihtiyaç ve sorunların hemen hemen il sınırları içerisinde ilgilendirdiği, diğer büyükşehirlerde de bunları büyükşehir belediyesi çevresini önemli ölçüde etkilediği gözetilerek, büyükşehir belediyesi sınırlarının yeniden tespit edilmesinde Anayasanın anılan maddelerine aykırı bir yön görülmemiştir."

Görülebileceği üzere 6360 sayılı kanun ile büyükşehir belediye sınırları il mülki sınır olan 27 ilin İstanbul ve Kocaeli ile hiçbir benzer tarafı bulunmamaktadır. Zira, İstanbul ilinin toplam yüzölçümü 5.300 km<sup>2</sup>, Kocaeli ilimizin yüzölçümü 3.500 km<sup>2</sup>'dir. Ancak, Konya ilinin yüzölçümü 38.000 km<sup>2</sup>'dir. Aynı şekilde İstanbul BŞB konsolide bütçesi 19,1 milyar TL iken, Konya BŞB bütçesi ile karşılaştırma kabul etmeyecek derecede düşüktür. Bu çerçevede, yüzölçümü bakımından İstanbul'dan 7 kat daha büyük olan, bütçe açısından ise İstanbul'un bütçesinin neredeyse 1/20'sine sahip olan bir ilin aynı modelle yönetilmesinin benzer sonuçlar doğuracağını ileri sürmek, mümkün değildir.

Benzer değerlendirmeler, 14.811 km<sup>2</sup>'lik İzmir, 20.599 km<sup>2</sup>'lik Antalya, 20.927 km<sup>2</sup>'lik Van, 24.741 km<sup>2</sup>'lik Erzurum, 25.615 km<sup>2</sup>'lik Ankara ve diğer iller için de yapılabilir.

Yasa'nın gerekçesinde bu düzenleme ile belediyelerin "tek merkezden yönetim"i etkinlik ve verimliliği artıracak, vatandaşın artan hizmet beklentilerini karşılamayı sağlayacaktır. Geniş ölçek sayesinde gelişmiş teknolojiler sağlanacak uzman iş gücü, istihdam edilebilecek kaynaklar daha isabetli kullanılacaktır. Mülki sınır, belediye hizmetleri için optimal ölçekte iş görme olanağı verecektir. Oysa, mülki sınırların mahalli hizmetler için "optimal ölçek" sayılması olanaksızdır.

Büyükşehir belediyesi ve diğer belediyeler "yerel ortak ihtiyaçlar" için kent merkezlerinde kurulur. Mülki yönetim ise iller ve ilçeler olarak "ulusal ortak ihtiyaçlar" için tasarlanır. Bu iki tip toplumsal ihtiyaç birbirinden niteliksel olarak farklıdır; merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarının varlığı da bu nedenden doğar.

Hizmet ve yönetim ölçekleri farklı kriterlere göre belirlenir. Mülki yapılanma yönetim ölçeğidir; sınırlar ulusal siyasi ve idari ölçütler ile belirlenir. Mahalli yapılanma ise, yerel nitelikteki "hizmetler ölçütü" ne göre belirlenir. Hiçbir il ya da ilçe sınırı çöp, su, kanalizasyon hizmetlerinde verimlilik sorunu gözetilerek kurulmamıştır. Dolayısıyla, mülki sınırların mahalli ihtiyaçlar için "optimal ölçek" olması genel kural değil ancak istisnai bir durum olabilir.

Anayasanın 126 ncı maddesine göre iller ve ilçeler merkezden yönetim gerekleri çerçevesinde ülke genelinden "coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre" kurulurlar. Belediyeler ise, ülke genelinden bakışa göre değil yerinden bakışa göre, yerleşmeler temelinde ve "yerel hizmetler" ölçüsüyle kurulurlar. Yerel yönetimler öbek öbek yerleşmeler için kurulurken, mülki birimler öbekler bütünü için tasarlanır.

Açıklanan nedenlerle, sınırları mülki sınır olan büyükşehir modelini diğer bir anlatımla özel yönetim biçimini getiren 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (1)

*numaralı fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" ibaresi ile mevcut büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il mülki sınırı yapan (2) numaralı fıkrası büyük yerleşim merkezleri dışında kalan yerleşim merkezlerini de kapsamına aldığı için Anayasanın 127 nci maddesine; coğrafya durumu, ekonomik şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri gözönüne alınarak de Anayasanın 126 ncı maddesine aykırıdır.*

*Diğer taraftan Anayasanın herhangi bir hükmüne aykırı bir düzenlemenin Anayasanın 11 inci maddesinde yer alan Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile Anayasanın 2 nci maddesinde yer alan hukuk devleti ilkesi ile bağdaşması düşünülemez (Anayasa Mahkemesinin 03.06.1988 tarih ve E.1987/28, K.1988/16 sayılı kararı, AMKD., sa.24, shf. 225). Bu nedenle de 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin; birinci fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" ibaresi ile ikinci fıkrası Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.*

*c) (3) ve (4) Numaralı Fıkralarının ve (3) Numaralı Fıkradaki "ve belde belediyelerinin", "belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak" İbarelerinin Anayasaya Aykırılığı*

*Yasa'nın 1 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasında yapılan düzenleme ile, (1) ve (2) numaralı fıkralarda sayılan diğer bir anlatımla Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya ve Samsun illerine bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan köy ve belde belediyelerinin tüzel kişiliği kaldırılmış, köyler mahalle olarak, belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır.*

*Yine 1 inci maddenin (4) numaralı fıkrası ile yapılan düzenleme ile de İstanbul ve Kocaeli il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı bulundukları ilçe belediyesine mahalle olarak katılmıştır.*

*Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartının "Yerel Yönetim Sınırlarının Korunması" başlıklı 5 inci maddesinde, "Yerel yönetimlerin sınırlarında, mevzuatın elverdiği durumlarda ve mümkünse bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz." denilmiştir.*

*Türkiye Yerel Yönetim Özerklik Şartını 1988 yılında çekince koyarak onaylamış, 8.5.1991 tarih ve 3723 sayılı yasa ile de kabul etmiş ve daha sonra 6.8.1992 tarihinde ikinci ve üçüncü bentlerine çekince konularak Bakanlar Kurulunca onaylanmıştır (R.G. 3.10.1992, sa.21364)*

*Anayasanın 90 ıncı maddesinde, ".... usulüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar kanun hükmündedir" dendiğinden sonra bunların Anayasaya aykırılığının iddia edilemeyeceği bildirilmiştir. Diğer yandan Anayasanın 90 ıncı maddesinde yapılan son değişiklikle, temel hak ve özgürlüklere ilişkin andlaşmalarla kanunların aynı konuda yaptığı düzenlemelerde çatışma olması halinde andlaşma hükümlerinin uygulanacağı hükme bağlanmıştır. Bu nedenle yapılacak yasal bir düzenleme ile uluslararası andlaşmanın yok sayılması ve bu andlaşmanın getirdiği yükümlülüklerden kaçınılması söz konusu olamaz.*

*Yüzyılı aşkın süredir varlığını koruyan bir yerel yönetim birimleri olan köy ve beldelerin yeterli tartışma yapılmadan kapatılması, köy ve belde yaşayanlarına hiç söz hakkı verilmemesi,*

*Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın "yerel yönetimlerin sınırlarında, bir referandum yoluyla ilgili yerel topluluklara önceden danışılmadan değişiklik yapılamaz" ilkesine açıkça aykırıdır.*

*Anayasanın 127 nci maddesinde de yerel yönetim esasları belirlenmiş ve mahalli idarelerin il, belediye ya da köy halkının yerel ortak gereksinimlerini karşılamak üzere, kuruluş ilkeleri yasayla belirlenen ve yasada gösterilen karar organları seçmenlerce seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişilerinin olacağı hükme bağlanmış ve yerel yönetimlerin yerinden yönetim ilkesine uygun olarak kurulacağı vurgulanmıştır.*

*Anayasa Mahkemesinin E.2005/95, K.2007/5 sayılı 24.01.2007 tarihli Kararında aynen şöyle denilmiştir:*

*".... Düzenlemeyle tüzel kişiliği kaldırılacak ya da tabi oldukları tüzel kişiyle ilişkisi kesilecek olan mahal sakinlerinin iradesinin doğrudan doğruya sorulması zorunlu kılınmakta; ancak statüsünde herhangi bir değişiklik yaşamayan ve özerkliğine dokunulmayan katılınacak tüzel kişi (belediye) sakinlerinin doğrudan iradelerine başvurulmamakla birlikte, yine de oylarıyla oluşturulan karar organlarının onayı şart koşulmaktadır. Dava konusu kuralla tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olması, yerinden yönetim ilkesinin bir gereğidir. Katılınacak belediyenin hukuksal statüsünde herhangi bir değişiklik olmayacağından, doğrudan doğruya halkoyuna başvurulması zorunluluğu bulunmamaktadır. Buna rağmen yasa koyucu katılınacak belediye meclisinin bu birleşme ve katılmaya onay vermesini zorunlu kılarak, katılınacak belediyenin özerkliğinin korunmasını gözetmiştir.*

*Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesi tüzel kişiliği kaldırılan beldede ya da bağlı bulundukları ve organlarının oluşumuna katıldıkları yerel yönetim birimiyle ilişkileri koparılacak kısımlarında halkoyuna başvurulmasının öngörülmüş olmasını, yerinden yönetim ilkesinin bir gereği olarak görmektedir.*

*Yukarıda da değindiğimiz üzere Anayasanın 127nci maddesinin birinci fıkrasına göre belde belediyelerinin de köy tüzel kişiliklerinin de anayasal temelleri vardır. Zira bu fıkra "köy ve belediye halkının mahallî müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere" "karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişi" olması öngörülmektedir. Dolayısıyla nerede bir belde var ise, orada bir belediyenin, yani belediye idaresinin olması; nerede bir köy var ise orada bir köy mahalli idaresinin olması Anayasamızın bir emridir.*

*"Belde"; kasaba, şehir anlamına gelir. Türk uygulamasında belde; köyden büyük, şehirden küçük yerleşim yeri için kullanılmaktadır. "Köy" teriminin ise ne anayasamızda ne de bir başka madde metninde tanımı yapılmamıştır. Ancak bu durum kanun koyucunun "köy" terimini keyfi olarak yorumlayabilmesine de imkan vermemektedir.*

*"Prof.Dr.Kemal Gözler'in 6360 sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler" isimli makalesinde de değindiği üzere;*

"Kanun koyucu, Anayasanın kullandığı terimlerin günlük dildeki olağan anlamlarıyla (ordinary meaning), yani düz anlamlarıyla (plain meaning) bağlıdır. Örneğin, Anayasanın sadece "ana" terimini kullanarak tanıdığı bir hak söz konusu ise, kanun koyucu, "ana" terimini kendi keyfine göre tanımlayarak, burada geçen "ana" teriminin içine "baba"ları da katarak bir düzenleme yapamaz. Anayasa koyucunun sadece "erkek" terimini kullanarak getirdiği bir yükümlülük var ise kanun koyucu, anayasa "erkek" kavramını tanımlamamıştır, ben istediğim gibi tanımlarım deyip, bu kavramın içine kadınları da dâhil edip, söz konusu yükümlülüğü kadınlara teşmil edemez. Keza kanun koyucu böyle bir durumda "bütün kadınlar erkeğe dönüştürülmüştür" diyemez. Zira, erkek ve kadın terimlerinden herkesin bildiği anlamda erkek ve kadın anlaşılır. Keza "köy" teriminden de herkesin bildiği anlamda "köy" anlaşılır. Kanun koyucunun "şu illerde yaşayan kadınların kadınlıkları kaldırılmış ve erkeğe dönüştürülmüştür" diye hüküm getirmesi ne kadar saçma ise, "şu illerdeki köylerin köy olma nitelikleri kaldırılmış ve mahalleye dönüştürülmüştür" diye hüküm koyması da o kadar saçmadır.

Şehirden 50 km uzaklıkta dağ başında 200 kişinin yaşadığı 50 evden oluşmuş bir yerleşim birimine kanun koyucunun "bir belediyenin mahallesidir" demesi, beş çocuklu bir erkeğe "bu erkek kadındır" demesi kadar saçma bir şeydir. Kanun koyucunun bir erkeğe kadındır demesi durumunda bu erkek kadın hâline gelmeyeceği gibi, böyle bir köye mahalle demesi durumunda da bu köy mahalle hâline gelmez. "

6360 sayılı kanun ile şehre uzak-yakın ayrımı yapılmaksızın yirmi dokuz ildeki il sınırları içerisinde bulunan bütün köylerin tüzel kişiliklerini kaldırmakta ve İstanbul ile Kocaeli İlleri hariç olmak üzere yirmi yedi ildeki il sınırları içerisinde bulunan bütün belde belediyelerini kapatmaktadır. Oysa ki Anayasamıza göre, şehir merkezinden 60 km. uzakta olan bir köyün veya beldenin karar organlarının kendi halkı tarafından seçilen üyelerden oluşan bir kamu tüzel kişisi tarafından yönetilmeye hakkı vardır. Zira şehir merkezinden 50-60 km. uzakta olan bir köy ya da belde, ancak zamanla şehirle bitişmesiyle ve fiilen bu şehrin mahallesi haline gelmesi ile o şehrin mahallesi haline dönüşebilir. Ancak, örneğin 1100 km kıyı sınırı bulunan Muğla ve 640 km kıyı sınırı bulunan Antalya'da böyle bir durumdan bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Açıklanan nedenlerle tüzelkişilikleri kaldırılan ve sınırları değiştirilen köy ve beldelerde referandum öngörülmeden yerellik ortadan kaldırıldığından 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları "yerinden yönetim ilkesine" ve "Yerel Yönetim Özerklik Şartına", dolayısı ile Anayasanın 90 ıncı ve 127 nci maddelerine aykırıdır.

Anayasanın 153 üncü maddesinde açıkça "Anayasa Mahkemesi kararlarının yasama, yürütme ve yargı organlarıyla idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağladığından söz edilip kesinliği vurgulandığına göre, bu kararların gerekçesine aykırı düzenlemelere ve girişimlere geçerlik tanınamayacağı gibi, kararları etkisiz ve sonuçsuz kılacak yolların izlenmesi de hoşgörüyle karşılanamaz (Anayasa Mahkemesinin 22.03.2006 gün ve E.2006-22, 2006-40 sayılı Kararı).

Bu nedenle de 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları, Anayasanın 153 üncü maddesine de aykırıdır.

Hukuk devletinin tanımına giren birçok unsurlardan birisi de, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, başka deyimle, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğidir. Buna göre çıkarılması

*için kamu yararı bulunmayan bir kanun, Anayasanın 2 nci maddesi hükmüne aykırı nitelikte olur ve dava açıldığında iptali gerekir.*

*Anayasa Mahkemesinin E.1985/1, K.1986/4 sayılı kararında da, yasa koyucuya verilen düzenleme yetkisi, hiçbir şekilde kamu yararını ortadan kaldıracak ve engelleyecek .biçimde kullanılamaz" denilmektedir.*

*"Yerinden yönetim" ilkesi, yerel yönetimlerin, o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtiği organlarca yönetilmesi anlamına gelmektedir. Anayasanın 127 nci maddesinde yer alan yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin artırılması ile gerçekleştirilebilir. Belediyelerin ve köylerin kapatılması, yörenin mahalle olarak bir başka ilçeye bağlanması demokratik katılımı en aza indirecek, 50 yıldır, 60 yıldır sahip oldukları belediyenin mahalleye dönüştürüldüğü yörelerde artık demokrasinin yaygınlaşması ve etkinleşmesinden söz edilemeyecektir.*

*Yasanın 1 inci maddenin (3) ve (4) numaralı fıkraları ile getirilen düzenlemelerin; Anayasanın 127 nci maddesinde öngörülen yerinden yönetim ilkesinin gereği olan halkın katılımını artırıcı değil azaltıcı nitelikte olduğundan, ortak bir yararın amaçlanmadığı ve dolayısıyla kamu yararına dayanmadığı açıktır.*

*Bugüne kadarki uygulama, il sınırları içindeki yerleşmelere ve bu yerleşmelerde yaşayan vatandaşlara belediye hizmetlerinin eksik ve pahalı hizmet olarak yansımaya neden olmuştur. Bir yandan hizmete ulaşmak zorlaşırken, diğer yandan alınan hizmetler (su, kanalizasyon vb.) pahalılaşmıştır. Geçmişte belediye sınırları dışında, köylerde yaşayanlar ile küçük beldelerden mahalleye dönüşenlerde yaşayanlar açısından yoksullaşmaya neden olacak gelişmeler yaşanmıştır.*

*Mevcut yetki ve güç dağıtımı ile sınırların genişlemesi, belediye hizmetleri açısından hizmetin de genişlemesi ve yaygınlaşması anlamına ne yazık ki gelmemektedir. Tam aksine, Genişletilen sınırlar, belediyelerin ve seçilen belediye başkanının toplumdan kopması anlamına gelmektedir (Ek.1- TMMOB Şehir Plancıları Odası Büyükşehir Belediyesi Kanunu Değişikliği Değerlendirme Raporu, 10.10.2012).*

*Örneğin Türkiye'nin en büyük ikinci belediyesi olan Ankara Büyükşehir Belediyesi tarafından 10 yıldır tamamlanamayan metro hatları, 2011 yılı Nisan ayında Ulaştırma Bakanlığına devredilmiştir. Bu kapsamda, 50 km'lik yarıçap içinde ve kentsel alanda kendisine yüklenen görevleri yerine getiremeyen Ankara Büyükşehir Belediyesi, bu yasa ile Eskişehir sınırındaki Nallıhan'ın mahallelerine; Aksaray sınırındaki Şeferlikoçhisar'ın mahallelerine hizmet götürme yükümlülüğü ile karşı karşıya bırakılmaktadır.*

*Yukarıda açıklanan nedenlerle 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (3) ve (4) numaralı fıkraları, amaç ögesi bakımından da Anayasanın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.*

*Diğer taraftan 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (3) numaralı fıkrası ile (1) ve (2) numaralı fıkralarda sayılan illere bağlı ilçelerin mülki sınırları içerisinde yer alan beldelerin tüzelkişilikleri de kaldırılmış ve mahalleleriyle birlikte bağlı bulundukları ilçenin belediyesine katılmıştır. Ancak bu düzenleme yapılırken tüzelkişilikleri kaldırılan beldelerin tarihsel, turistik, coğrafi özellikleri dikkate alınmadığından yerel yönetim kültürünün pek çok*



yerleşmeden silinmesine, ortadan kalkmasına neden olacaktır. Oysa ki, Anadolu topraklarında bugüne kadar varlığını sürdürmüş yerleşmelerin bir bölümünde belediye kültürü, Cumhuriyet'ten de eskidir. Örneğin; bu Yasa ile kapatılması ve mahalleye dönüşmesi öngörülen İzmir'in Ödemiş ilçesi, Birgi beldesinde belediye teşkilatının kuruluş tarihi 1889'dur. Osmanlı öncesinde, Aydınoğlu Beyliği'ne başkentlik yapmış, yerleşim tarihi ilk çağlara uzanan bir yerleşmenin 123 yıllık belediyesi kapatılırken, önemli bir yerel yönetim kültürü de ortadan kaldırılmakta ve yok edilmektedir (Ek.1- TMMOB Şehir Plancıları Odası Büyükşehir Belediyesi Kanunu Değişikliği Değerlendirme Raporu, 10.10.2012). Aynı şekilde Alaçatı, Tirilye, Side gibi tüm ülkede adını duyuran, kuruluşları Osmanlı dönemine kadar uzanan bu belediyelerin de bir anda mahalleye dönüştürülmesi ile ülkemizin yerel yönetim kültürü ağır bir darbe alacaktır.

Tüzelkişiliği kaldırılan belde belediyeleri içinde "turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" ile "turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan beldeler içinde dünyanın en özel sörf koylarından biri demek olan Alaçatı/Çeşme; Aydınoğulları Beyliği'nin başkenti ve 1889'dan bu yana belediye olan Birgi/Ödemiş; Antalya'nın Side beldesi; Ordu/Mesudiye'nin turizm beldesi belgesine sahip olan Yeşilce'de vardır.

Özgün tarihsel, turistik, coğrafi özellikleri olan beldeleri, il merkezinden yer yer 100 km'yi aşan uzaklıktaki köylerin en yakın merkezlerindeki beldeleri toptancı bir yaklaşımla kapatmak, hiçbir "optimum ölçek" gerekçesiyle açıklanamaz, tarihsel ve kültürel dokuyu tahrip ettiği gibi ülke turizmine de büyük zarar verir.

Anayasanın 63 üncü maddesinde, Devlet'in, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır.

06.03.2008 tarih ve 5747 sayılı Büyükşehir Belediyesi sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun ile bazı belde belediyeleri kaldırılmıştır. Bu konuda açılan iptal davası sonunda Anayasa Mahkemesi'nin 31.10.2008 tarih ve E.2008/34, K.2008/153 sayılı kararında,

"Nüfus yoğunluğuna bağlı olarak, yerel ihtiyaçların karşılanmasında, köy, belediyelere göre daha alt düzey bir yerel yönetim kuruluşu olduğundan, mahalli ihtiyaçların gereği gibi karşılanması bakımından kamu yararı gereğince, Yasa'ya ekli 44 sayılı listede gösterilen belediyelerden, sınırları itibarıyla "Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alanların tüzel kişiliklerinde değişiklik yapılmadan önce, bu beldelerin coğrafi, ekonomik, sosyal, tarihsel, kültürel ve kimliksel özelliklerinin incelenmesi, özellikle yılın belli dönemlerinde hizmet verdikleri nüfusun, kayıtlı nüfuslarının çok üzerine çıktığının ve bu nüfusa sunulacak hizmetin nitelik ve niceliğinin gözetilmesi gerekmektedir."

gerekçesi belirtilerek Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan belde belediyelerinin kaldırılması iptal edilmiştir.

*Halbuki Anayasanın 153 üncü maddesinin son fıkrasında, "Anayasa Mahkemesi kararları Resmî Gazete'de hemen yayımlanır ve yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar" denilmektedir. Buna göre, Anayasa Mahkemesi kararları yayımlanmakla bağlayıcılık özelliği kazandığından, yasama organı aynı konuda düzenleme yaparken bu kararları etkisiz veya sonuçsuz bırakacak tutum ve davranışlardan kaçınmak ve iptal edilen kuralları yeniden yasalaştırmamak zorundadır. Anayasa Mahkemesi kararlarının sonuçları kadar gerekçelerinin de bağlayıcılığı tartışılmaz. Çünkü kararlar gerekçeleri ile bir bütünlük oluştururlar ve bu doğrultuda yasamanın da içinde yer aldığı devletin ve kişilerin etkinliklerinde yönlendirici ve belirleyici olurlar. Bu nedenle yasama organı iptal edilen yasaların yerine yeni düzenleme yaparken kararların gerekçelerini de göz önünde bulundurmamakla yükümlüdür.*

*Açıklanan nedenlerle 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (3) numaralı fıkrasının belde belediyelerinin tüzelkişiliğini kaldırıp mahalleleriyle birlikte bağlı bulundukları ilçe belediyesine bağlanmasını öngören (3) numaralı fıkradaki iptali istenilen" ve belde belediyelerinin", "belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak" İbareleri; Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan belde belediyeleri yönünden Anayasanın 2 nci, 63 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine aykırıdır.*

*d) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 1 inci Maddesinin (5) Numaralı Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı*

*12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (5) numaralı fıkrası yapılan bu düzenleme ile birinci, ikinci ve dördüncü fıkra da sayılan yani Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa, Van, Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Eskişehir, Erzurum, Gaziantep, İzmir, Kayseri, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun, İstanbul ve Kocaeli illerindeki il özel idarelerinin tüzelkişiliği kaldırılmıştır.*

*Temelleri 1864 tarihli Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi ile atılan ve ilk anayasal dayanağını 1876 Kanun-i Esasisi'nde bulan il özel idareleri, asıl olarak en geniş haliyle 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-i Muvakkati'nde düzenlenmiştir.*

*Bu kanunu muvakkat ile il özel idareleri, ilk kez tüzel kişiliğe sahip, gelir ve giderleri, görev ve yetkileri belirli, bütçesi olan özerk bir yönetim birimi olarak ortaya konmuş, zaman içinde değişen koşullar, gelişen, çoğalan ve çeşitlenen ihtiyaçlar dolayısıyla 1987 yılında 3360 sayılı Kanun ile önemli değişikliklere uğrayan kanunun adı da İl Özel İdaresi Kanunu olarak değiştirilmiş ve 13.03.1329 tarihli bu Kanun 22.02.2005 tarihli ve 5302 sayılı Kanunun 71 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılmıştır.*

*Anayasanın 127/1 hükmüne göre "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." Anayasanın bu hükmünden de anlaşılacağı üzere, Anayasa tarafından öngörülmüş yerel yönetimler İl (özel idaresi), belediye ve köylerdir. İşbu maddede belirtilen "il" terimiyle bahsedilen "il mahalli idaresi" (yani il özel idaresi); "belediye" ile kastedilen*

*"belediye mahalli idaresi" ve "köy" ile bahsedilen de "köy mahalli idaresi"dir. Yani ortada bir il bulunduğça orada bir il özel idaresinin de bulunması bir anayasal zorunluluktur.*

*İl Özel İdaresinin üzerinde kurulacağı "il"in ne olduğu da Anayasamızın 126ncı maddesinde tanımlanmıştır. Buna göre, "Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından, coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre illere ayrılır." Dolayısıyla "il", Anayasa md. 126/1'e göre merkezi idarenin coğrafi bir bölümüdür ve "il"in, yani "il özel idaresinin", bir anayasal temeli vardır.*

*Şu halde, bir mülki idare birimi olarak kurulmuş il yönetiminin bulunduğu her bir idari birimde İl (özel idaresi) yönetiminin bir yerel yönetim birimi olarak kurulu bulunması Anayasa hükmünce zorunludur. Anayasa tarafından öngörülmüş olan özel idare yönetiminin kaldırılması ya da bazı iller için işletilmemesine ilişkin istisna getirilmesi, ancak bu yönde bir anayasa hükmünün bulunması halinde düşünülebilir. Aksi halde Anayasa tarafından kurulmuş bir yerel yönetim biriminin, normlar hiyerarşisinde daha alt kademedede bulunan kanunla kaldırılması söz konusu olacaktır. Bu içerikte bir kanun düzenlemesinin de Anayasaya açıkça aykırılık teşkil edeceği kuşkusuz olduğundan Yasanın 1 inci maddesinin (1), (2) ve (4) numaralı fıkralarında sayılan 29 ilde il özel idaresi tüzelkişiliğini kaldırıp iptali istenen bu düzenleme de Anayasanın 127 nci maddesine açıkça aykırıdır.*

*Anayasanın 127 nci maddesinde yer alan yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin artırılması ile gerçekleştirilebilir. İl özel idarelerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmasının da demokratik katılımı etkileyeceği ve aza indireceği kuşkusuz olduğundan iptali istenilen bu düzenlemede de kamu yararı gözetilmemiştir.*

*Belirtilen nedenlerle 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin (5) numaralı fıkrası Anayasanın 2 nci ve 127 nci maddelerine aykırıdır.*

*Yukarıda etraflıca açıklanan nedenlerle 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin;*

*- (1) numaralı fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" ibaresinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,*

*- (2) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,*

*- (3) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ncı, 123 üncü, 127 nci ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan ve bu fıkradaki "ve belde belediyelerinin" ve "belediyeler ise mahalleleriyle birlikte" İbarelerinin de Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan belde belediyeleri yönünden Anayasanın 2 nci, 11 inci, 63 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,*

*- (4) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ncı, 123 üncü, 127 nci ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,*

- (5) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

*iptalleri gerekmektedir.*

2) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 2 nci Maddesinin (7),(37),(40) ve (41) Numaralı Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

6360 sayılı Kanunun 2nci maddesinin (7) numaralı fıkrası ile Hatay ilinde, ekli (6) sayılı listede belirtilen Antakya Belediyesinin mahalleleri merkez olmak üzere, aynı listede yer alan köyler ve belediyelerden oluşan Defne ilçesi ve aynı adla belediye kurulmuştur.

Antakya ilçesinden ayrılan ve yeni kurulan Defne İlçesine bağlanan mahalleler Akdeniz, Armutlu, Elektrik ve Sümerler Mahalleri'dir. Antakya ilçesine bağlanan 41 mahalle arasında bulunmayan ve sadece 4 mahalle olarak Defne ilçesinde yer verilen mevcut düzenlemenin coğrafi açıdan dahi tutarlılık gösterdiğini söylemek mümkün değildir. Örneğin; Antakya İlçesinde yer alan Kışlasaray Mahallesi ile Defne İlçesinde yer alan Sümerler Mahallesi arasındaki mesafe 580 metredir. Aynı şekilde, Antakya İlçesinde bulunan Cumhuriyet Mahallesinin, Defne İlçesinde bulunan Elektrik Mahallesine uzaklığı 700 metre; Armutlu Mahallesine uzaklığı ise 690 metredir. Hal böyle iken Defne İlçesinde yer alan Elektrik ve Sümerler Mahalleleri arasındaki mesafenin 1,5 km olması, kanuni düzenleme ile yapılan değişikliğin "oy kaygısı" ile yapıldığının çok belirgin bir göstergesidir.

Zira, 2009 Yılı Yerel Seçim sonuçlarına göre: Akdeniz Mahallesinde CHP'ye %94,2 AKP'ye %2,8; Armutlu Mahallesinde CHP'ye %91,7 AKP'ye %4,4; Elektrik Mahallesinde CHP'ye %94,1 AKP'ye %3,2 ve Sümerler Mahallesinde CHP'ye %90,2 AKP'ye %5,5 oranlarında oy çıkmıştır. Antakya ilçesine bağlı olan beldelerde ise durumun aksi yönde olduğu görülecektir. Örneğin: Aksaray Mahallesi'nde CHP'ye %10,6 AKP'ye 67,7; Akbaba Mahallesinde CHP'ye 19,3 AKP'ye 54,2; Aksaray Mahallesinde CHP'ye %10,3; AKP'ye 74,1 oranında oy çıkmıştır. Tüm bu verilerden de anlaşılacağı üzere mevcut düzenleme, tamamen oy kaygıları, "seçim kazanılması güç olan yerleri paylaşırabilmek" adına getirilmiştir.

6360 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (37) numaralı fıkrası ile İstanbul ilinde, Şişli ilçesine bağlı Ayazağa, Maslak ve Huzur mahalleleri Sarıyer ilçesine bağlanarak Sarıyer Belediyesine katılmıştır.

2011 yılı Genel Seçimlerinde CHP Sarıyer ilçesinde 73.888 (%41,79) oy alırken AKP 71.293 (%40,32) oy almıştır. Şişlinin ilçesine bağlı Ayazağa'da ise AKP'nin oyu 12.549 iken CHP 3.424 oy almıştı. Ayazağa Sarıyer'e bağlanarak 12.549 oy Sarıyer'e taşınmaktadır. (Ek.2-Şişli - Sarıyer Belediyeleri arasında gerçekleştirilmesi düşünülen sınır değişikliklerinin 2011 seçimlerine göre sandığa yansımaları).

Dolayısıyla Ayazağa seçmeni sayesinde iki parti arasındaki oy farkı kapanarak AKP öne geçecek, buna Huzur ve Maslak mahallelerinin de katılımı ile AKP'nin Sarıyer Belediyesini alması kesinleşecektir. Ayrıca Maslak bölgesinin iş alanları ve büyük iş merkezleri olması nedeniyle büyük bir rantı bulunmakta, AKP'nin önümüzdeki yerel seçimlerde Sarıyer'i kazanıp Maslak'ın rantından da faydalanması amaçlanmaktadır.

*Yine 6360 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin (40) numaralı fıkrası ile Ankara ilinde, Yenimahalle ilçesine bağlı Dodurga ve Alacaatlı mahallelerinin çevre yolu dışında kalan kısımları Şehitali Mahallesi ile birleştirilmiştir. Şehitali, Aşağıyurtçu, Yukarıyurtçu, Ballıkuyumcu ve Fevziye mahalleleri, Etimesgut ilçe sınırlarına dâhil edilerek, Etimesgut Belediyesine katılmıştır.*

*(41) numaralı fıkra ile yapılan düzenleme ile de Yenimahalle ilçesine bağlı Dodurga ve Alacaatlı mahallelerinin çevre yolu içinde kalan kısmı ile Çayyolu, A.Taner Kışlalı, Ümit, Koru, Konutkent ve Yaşamkent mahalleleri, Çankaya İlçe sınırlarına dahil edilerek, Çankaya Belediyesine katılmıştır.*

*669 bin nüfusuyla Yenimahalle Keçiören ve Çankaya'dan sonra Ankara'nın en büyük ilçesi iken yapılan bu bölünmenin ardından sıralamanın değişeceği açık olup böyle bir düzenleme yapılmasındaki amacın da oy kaygıları olduğu kuşkusuzdur.*

*2009 Yılı Yerel Seçim sonuçlarına göre; Etimesgut ve Çankaya ilçelerine katılan mahallelerinde dahil olduğu Yenimahalle ilçesinde CHP-150.571 oy, AKP-134.435 oy almıştır. Yenimahalle ilçesinden ayrılan mahalleler dikkate alınarak 2009 Yılı Yerel Seçimleri sonuçlansaydı CHP-115.564 oy, AKP-127.051 oy almış olacaktı (Ek.3- Yenimahalle ilçesinde yapılan sınır değişikliklerinin 2009 yılı Yerel seçim sandık sonuçlarına göre değerlendirilmesi).*

*Görüldüğü üzere iptali istenen düzenlemelerle Ankara'nın üçüncü büyük ilçesinin bölünmesindeki gerçek amacın, belli bir partinin (AKP'nin) yararının gözetilmesi olduğu açıktır.*

*Aşağıda (8) numaralı başlıkta etraflıca belirtildiği üzere kanun koyucunun, Anayasanın gösterdiği amacın veya kamu yararının dışında kişisel, siyasal ya da saklı amaç güttüğü; bir başka amaca ulaşmak için bir konuyu kanunla düzenlediği durumlarda, 'yetki saptırması' adı verilen durum ortaya çıkar ve bu durum, kuşkusuz, Anayasa Mahkemesi'nin denetim alanına girer.*

*Anayasa Mahkemesi, 'iptali istenen hükümle kapalı olarak bir amaç güdülüp güdülmediğini' araştırabildiğini, çeşitli kararlarında ifade etmiştir (Bkz. E.1978/31, K.1978/50, sayı ve 02.11.1978 tarihli; E.1963/124, K.1963/243 sayılı ve 11.10.1963 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararları).*

*Anayasa Mahkemesinin 15.11.1967 gün ve 12751 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan, Abana İlçe Merkezinin Abana'dan kaldırılıp Bozkurt'a Nakline İlişkin 6203 sayılı Kanun hükümlerinin iptali istemi ile ilgili olarak verdiği K.967-20, E.963-145 sayılı Kararı da aynen şöyledir:*

*"Merkezi idarenin kuruluşuna ilişkin ilkelerini gösteren Anayasanın 115 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına şöyle denmektedir: Türkiye, merkezi idare kuruluşu bakımından coğrafya durumuna, iktisadi şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır. İllerin idaresi yetki genişliği esasına dayanır.*

*Bu hükme göre, Türkiye'nin gerek illere ayrılmasında, gerekse illerin öbür kademeli bölümlere ve bu arada ilçelere ayrılmasında gözönünde tutulacak alan ölçü, coğrafya durumu, iktisadi koşullarla kamu hizmetlerinin gerekleridir. İdari kademelere bölünmede bu anılan ölçülerin gözönünde tutulması ilkesi, bu kademelerin merkezlerinin belli edilmesinde de*

öncelikle uygulanır: Çünkü, il veya ilçenin veya diğer bir kademenin merkezi demek, oranın işlerinin toplandığı en önemli bir yer demektir, Bu bakımdan bir idari bölümün merkezinin, coğrafya durum, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre en uygun bir yerde bulunması anayasa buyruğu olduğu gibi, bir merkezin değiştirilmesinde dahi yeni merkezin coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre eskisinden daha üstün bir yer niteliğini taşıması da, yine Anayasa buyruğudur. Demek ki, merkez değiştirmelerini merkezin eski merkeze göre coğrafya durumu, iktisadi koşullar ve kamu hizmetlerinin gerekleri bakımından daha üstün olduğu açıkça anlaşılmadıkça, böyle bir değiştirme Anayasaya uygun sayılamaz... Anayasanın Seçme ve Seçilme Hakkı başlıklı 5 inci maddesinde: Vatandaşlar kanunda gösterilen şartlara uygun olarak; seçme ve seçilme hakkına, sahiptir. Seçimler, serbest, eşit, gizli, tek dereceli genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılır denilmektedir.

Buna göre seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümler, Anayasaya aykırı niteliktedir."

Görüldüğü gibi Anayasa Mahkemesinin Abana ilçesi ile ilgili kararı, ilçelerin; coğrafya durumuna, ekonomik şartlara ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre kurulması gerektiğini, seçimlerin serbestliğini doğrudan doğruya veya dolayısıyla bozmaya elverişli bulunan veya bozmak amacı ile konulmuş olan bütün hükümlerin, Anayasaya aykırı olacağını, kamu yararı düşüncesi olmaksızın, yalnızca özel çıkarlar için veya yalnızca belli partilerin veya kişilerin yararına olarak herhangi bir yasanın kabul edilmeyeceğini açıkça belirtmektedir.

Açıklanan nedenlerle 6360 sayılı Kanunun 2 nci maddesinin(7),(37), (40) ve (41) numaralı fıkraları siyasal bir amaç güdüldüğünden amaç ögesi bakımından sakat olduğundan Anayasanın 2 nci maddesine ve dolayısıyla Anayasanın 11 inci maddesine aykırı olduğundan iptal edilmeleri gerekmektedir.

3) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 3 üncü Maddesinin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7) (8) ve (9) Numaralı Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

Yukarıda (1) numaralı başlık altında 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin; il özel idaresi, belediye ve köylerin tüzelkişiliklerini kaldırarak ve il belediyelerini büyükşehire dönüştüren hükümlerinin Anayasaya aykırılık gerekçeleri açıklanmış ve iptalleri istenilmiştir.

Yasanın iptali istenen 3 üncü maddesinin iptali istenilen fıkralarında da tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idaresi, belediye ve köyler ile büyükşehire dönüşen il belediyelerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

1 inci maddenin söz konusu fıkralarının iptal edilmeleri durumunda 3 üncü maddenin(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8) ve (9) numaralı fıkralarının da uygulanması mümkün olmayacaktır.

2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 29 uncu maddesinin ikinci fıkrasında, Yasa'nın belirli kurallarının iptali, diğer

*kurallarının veya tümünün uygulanmaması sonucunu doğuruyorsa, bunların da Anayasa Mahkemesi'nce iptaline karar verilebileceği öngörülmektedir.*

*Bu nedenle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 3 üncü maddesinin (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7),(8) ve (9) numaralı fıkralarının uygulama olanağı kalmayacağından iptal edilmesi gerekmektedir.*

*4) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 4 üncü Maddesinin (a) Bendindeki "Sınırları il mülki sınırı olan" İbaresinin Anayasaya Aykırılığı*

*Yasa'nın 4 üncü maddesi ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi değiştirilerek Büyükşehir Belediyesinin tanımına "Sınırları il mülki sınırı olan" ibaresi eklenmiş ve dolayısıyla mülkili büyükşehir modeli olan özel bir yönetim modeli getirilmiştir.*

*12.11.2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 4 üncü maddesi; yukarıda (1) numaralı başlık altında etraflıca belirtilen nedenlerle;*

*- "İdarenin bütünlüğü" ilkesine ters düştüğü için Anayasanın 123 üncü maddesine,*

*- Büyük yerleşim merkezleri dışında kalan yerleşim merkezlerini kapsamına aldığı için Anayasanın 127 nci maddesine,*

*- Coğrafya durumu, ekonomik şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri gözetilmediği için de Anayasanın 126 ncı maddesine,*

*aykırıdır.*

*Anayasanın 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı bir düzenleme Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmadığı için iptali istenen kural Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.*

*Açıklanan nedenlerle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin (a) bendindeki "Sınırları il mülki sınırı olan" ibaresinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekmektedir.*

*5) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 6 ncı Maddesinin Anayasaya Aykırılığı*

*İptali istenen bu madde ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunun 5 inci maddesi değiştirilerek büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırları; ilçe belediyelerinin sınırlarının da, bu ilçelerin mülki sınırları olduğu hükme bağlanmıştır.*

*Mülkili büyükşehir ve ilçe belediyesi modeli diğer bir anlatımla özel yönetim biçimini getiren 12/11/2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun 6 ncı maddesi; yukarıda (1) numaralı başlık altında etraflıca belirtilen nedenlerle;*

*- "İdarenin bütünlüğü" ilkesine ters düştüğü için Anayasanın 123 üncü maddesine,*

*- Büyük yerleşim merkezleri dışında kalan yerleşim merkezlerini kapsamına aldığı için Anayasanın 127 nci maddesine,*

*- Coğrafya durumu, ekonomik şartlar ve kamu hizmetlerinin gerekleri gözetilmediği için de Anayasanın 126 ncı maddesine,*

*aykırıdır.*

*Anayasanın 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı bir düzenleme Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmadığı için iptali istenen kural Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.*

*Açıklanan nedenlerle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 6 ncı maddesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan iptal edilmesi gerekmektedir.*

*6) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 17 nci maddesinin Son Fıkrasının Anayasaya Aykırılığı*

*17 nci madde ile 5393 sayılı Belediye Kanununun 14 üncü maddesinde değişiklik yapılmıştır. 14 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belediyelerin "..amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir." denilmiştir*

*17 nci maddenin iptali istenilen son fıkrasında ise "Belediyelerin birinci fıkranın (b) bendi uyarınca, sporu teşvik amacıyla yapacakları nakdî yardım bir önceki yıl genel bütçe vergi gelirlerinden belediyeleri için tahakkuk eden miktarın binde yedisini geçemez." denilerek belediyelerin amatör spor kulüplerine yapacakları nakdi yardıma sınırlama getirilmiştir.*

*Anayasanın 59 uncu maddesinde "Devlet, her yaştaki Türk vatandaşlarının beden ve ruh sağlığını geliştirecek tedbirleri alır, sporun kitlelere yayılmasını teşvik eder. Devlet başarılı sporcuyu korur." denilmiştir.*

*Sporun temel amacı, insanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek, iradesini güçlü kılmak ve toplumda barış, kardeşlik ve dayanışma duygusunu yaygın hale getirmektir. İfade edilenler çerçevesinde mahalli idareler olan belediyelerin sporu teşvik amacıyla yapacakları yardım, Anayasal görevin yerine getirilmesi anlamına da gelmektedir. Bu nedenle belediyelerin sporu teşvik amacıyla yapacakları nakdi yardımın ölçüsüzce sınırlandırılmasına Anayasanın 59 uncu maddesi ile bağdaşmayacağı açıktır.*



*Bu nedenle 6360 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin son fıkrası Anayasanın 59 uncu maddesine aykırı olup iptali gerekir.*

*7) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 34 üncü Maddesi ile 3152 Sayılı Kanuna Eklenen 28/A Maddesinin Anayasaya Aykırılığı*

*12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı İçişleri bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna eklenen 28/A maddesi ile Büyükşehir Belediyelerinin bulunduğu illerde, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurularak yeni bir yapılanma getirilmiştir.*

*Böyle bir yapılanmaya ihtiyaç duyulmasının gerçek nedeninin, Büyükşehir Belediyelerinin bulunduğu illerde İl Özel İdarelerinin kapatılmasından doğacak boşluğu doldurmak olduğu çok açıktır.*

*5302 sayılı İl Özel idaresi Kanununun, il özel idarelerinin görev ve sorumluluklarını belirleyen 6 ncı maddesinde "Bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşları; yapım, bakım ve onarım işleri, devlet ve il yolları, içme suyu, sulama suyu, kanalizasyon, enerji nakil hattı, sağlık, eğitim, kültür, turizm, çevre, imar, bayındırlık, iskan, gençlik ve spor gibi hizmetlere ilişkin yatırımlar ile bakanlıklar ve diğer merkezi idare kuruluşlarının görev alanına giren diğer yatırımları, kendi bütçelerinde bu hizmetler için ayrılan ödenekleri il özel idarelerine aktarmak suretiyle gerçekleştirebilir." denilmiş; 6360 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı Kanuna eklenen 28/A maddesinde birinci fıkrasında da "Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kamu kurum ve kuruluşlarının yatırım ve hizmetlerinin etkin olarak yapılması, izlenmesi ve koordinasyonu, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinin koordinasyonu ve yürütülmesi, ilin tanıtımı, gerektiğinde merkezi idarenin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordine edilmesi, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarına rehberlik edilmesi ve bunların denetlenmesini gerçekleştirmek" Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının görevi olduğu hükme bağlanmıştır.*

*Yapılan bu düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, Bakanlıklar ve diğer merkezi idarenin illerde yapacağı yatırımlara ilişkin görev ve sorumlulukların büyükşehir belediyelerin olduğu illerde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarına; diğer illerde ise İl Özel İdarelerine ait olduğu görülmektedir.*

*Anayasanın 127/1 maddesi hükmüne göre "Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileridir." Anayasanın bu hükmünden de anlaşılacağı üzere, Anayasa tarafından öngörülmüş yerel yönetimler İl (özel idaresi), belediye ve köylerdir. Şu halde, bir mülki idare birimi olarak kurulmuş il yönetiminin bulunduğu her bir idari birimde İl (özel idaresi) yönetiminin bir yerel yönetim birimi olarak kurulu bulunması Anayasa hükmünce zorunludur.*

*Anayasa tarafından öngörölmüş olan İl Genel Meclisi aracılığıyla, seçilmiş yerel karar vericilere ait olan yerel yatırımlara yönelik bazı karar ve tercihlerin, doğrudan merkezi idarenin atanmış görevlilerine verildiği görölmektedir.*

*Bu nedenle 6360 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı Kanuna eklenen 28/A maddesinin birinci fıkrası Anayasanın 127 nci maddesine aykırıdır.*

*Yine yukarıda 1/b numaralı başlık altında etraflıca belirtildiği üzere "Yerinden yönetim" ilkesi, yerel yönetimlerin, o yerde bulunanların, ortak gereksinimlerini karşılamak için kendi seçtiği organlarca yönetilmesi anlamına gelmektedir. Anayasanın 127 nci maddesinde yer alan yerinden yönetim ilkesi yönünden kamu yararı, ancak halkın katılımının ve bu yolla etkinliğinin arttırılması ile gerçekleştirilebilir.*

*12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı İçişleri bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanuna eklenen 28/A maddesinin Birinci fıkrası ile getirilen düzenlemenin; Anayasanın 127 nci maddesinde öngörölen yerinden yönetim ilkesinin gereği olan halkın katılımını arttırıcı değil azaltıcı nitelikte olduğundan, ortak bir yararın amaçlanmadığı ve dolayısıyla kamu yararına dayanmadığı açıktır.*

*Diğer taraftan 28/A maddesinin son fıkrasında "İldeki kamu kurum ve kuruluşlarınca yürütölmesi gereken yatırım ve hizmetlerin aksadığının ve bu durumun halkın sağlığı, huzur ve esenliği ile kamu düzeni ve güvenliğini olumsuz etkilediğinin vali veya ilgili bakanlığınca tespit edilmesi durumunda, vali uygun süre vererek hizmet ve yatırımın gerçekleştirilmesini ister. Hizmet ve yatırımın verilen sürede gerçekleşmemesi hâlinde, vali söz konusu yatırım ve hizmetin ildeki diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yerine getirilmesini isteyebileceği gibi yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı aracılığıyla da yerine getirebilir" hükmüne yer verilmiştir.*

*Bu düzenleme ile vali veya ilgili bakanlığa verilen "değerlendirme yetkisi", sınırları objektif kriterlerle çizilmemiş bir takdir hakkını içermektedir. Böylece merkezi yönetim istediği zamanlarda yerel yönetimlerin hizmet alanlarına müdahale edebilecektir.*

*Oysa Anayasanın 127 nci maddesinde, "Merkezi idare, mahalle idareler üzerinde, mahalle hizmetlerin idarenin bütönlüğü ilkesine uygun şekilde yürütölmesi. kamu görevlerinde birliğin sağlanması, toplum yararının korunması ve mahalle ihtiyaçların gereği gibi karşılanması amacıyla, kanunda belirtilen esas ve usuller dairesinde idari vesayet yetkisine sahiptir" denilmiş, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 8 inci maddesinde de, yerel makamların her türlü idari denetiminin ancak kanunla veya anayasa ile belirlenmiş durumlarda ve yöntemlerle gerçekleştirilebileceği belirtilmiştir.*

*Vali ve yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına verilen vesayet yetkisinin sınırlarına ilişkin esas ve usuller yasada açıkça gösterilmediğinden 28/A maddesinin son fıkrası ile yapılan bu düzenlemede Anayasanın 90 ıncı ve 127 nci maddelerine aykırıdır.*

*Anayasanın 90 ıncı ve 127 nci maddelerine aykırı bir düzenleme Anayasanın üstönlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmadığı için iptali istenen kurallar Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.*

28/A maddesinin diğer fıkraları ile yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıklarına ilişkin düzenlemeler yapıldığından birinci fıkranın iptal edilmesi durumunda söz konusu fıkralarının da uygulanma olanağı kalmayacaktır.

Açıklanan nedenlerle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı Kanuna eklenen 28/A maddesinin;

- Birinci fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 127 nci maddelerine,
  - Son fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan ve
  - Bu fıkraların iptali durumunda diğer fıkralarının da uygulanma olanağı kalmayacağından,
- iptal edilmeleri gerekmektedir.

8) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un Geçici 1 inci Maddesinin (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25), (26) ve (27) Numaralı Fıkralarının Anayasaya Aykırılığı

Yukarıda (1) numaralı başlık altında 6360 sayılı Kanunun 1 inci maddesinin; il özel idaresi, belediye ve köylerin tüzelkişiliklerini kaldıran ve il belediyelerini büyükşehire dönüştüren hükümlerinin Anayasaya aykırılık gerekçeleri açıklanmış ve iptalleri istenilmiştir.

Yasanın Geçici 1 inci maddesinin iptalleri istenen (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25) ve (26) fıkralarında da tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idaresi, belediye ve köyler ile büyükşehire dönüşen il belediyelerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

1 inci maddenin söz konusu fıkralarının iptal edilmeleri durumunda Geçici 1 inci maddenin (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25), (26) fıkralarının da uygulanması mümkün olmayacaktır.

Bu nedenle yukarıda (3) numaralı başlık altında belirtilen nedenlerle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 1 inci maddesinin uygulama olanağı kalmayan (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25) ve (26) numaralı fıkralarının da iptal edilmeleri gerekir.

Geçici 1 inci maddenin (27) numaralı fıkrasında ise " Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce yolların inşa, tamir ve genişletilmesi nedeniyle 2464 sayılı Kanunun 86 ncı maddesi uyarınca tarh edilmemiş harcamalara katılma payları belediye meclisi kararıyla alınmayabilir." hükmüne yer verilmiştir. Bu hükme göre tarh edilmemiş harcamalara katılma paylarının alınmaması, belediye meclisi kararına dolayısıyla idarenin takdirine bırakılmıştır.

2644 sayılı Belediye Gelirleri Kanunun 86 ncı maddesine uyarınca Belediyelerce veya belediyelere bağlı müesseselerce inşa, tamir ve genişletilmeye tabi tutulan yolların iki tarafında bulunan veya başka bir yola çıkışı olmaması dolayısıyla bu yoldan yararlanan

*gayrimenkullerin sahiplerinden meclis kararı ile alınan Yol Harcamalarına Katılma Payının mali bir yükümlülük olduğu açıktır.*

*Anayasanın 73 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümlülüklerin kanunla konulacağı, değiştirileceği veya kaldırılacağı hükme bağlanmak suretiyle verginin kanuniliği ilkesi benimsenmiştir.*

*Verginin kanuniliği ilkesi, takdire dayalı keyfî uygulamaları önleyecek sınırlamaların yasada yer almasını gerektirmektedir. İptali istenilen (27) numaralı fıkra, idarenin takdir yetkisinin kullanılmasında öznel nedenlerin etkili olmasına ve dolayısıyla keyfî uygulamalara yol açacak bir nitelik taşıdığı için Anayasanın 73 üncü maddesine aykırıdır.*

*Açıklanan nedenlerle 6360 sayılı Kanunun Geçici 1 inci maddesinin (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25) ve (26) numaralı fıkralarının uygulama olanağı kalmadığından; (27) numaralı fıkrasının da Anayasanın 73 üncü maddesine aykırı olduğundan iptalleri gerekmektedir.*

*9) 12.11.2012 Tarihli ve 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un Geçici 2 nci Maddesinin Anayasaya Aykırılığı*

*6360 sayılı Yasa'nın 1 inci maddesinin iptali istenilen (3) numaralı fıkrası ile büyükşehir belediyesi olan illerdeki belde belediyeleri kapatılırken bu defa Geçici 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrası ile diğer illerde de 559 belediyenin nüfusunun 2000'in altına düşmesi nedeniyle tüzelkişilikleri kaldırılarak köye dönüştürülmektedir.*

*5393 sayılı Belediye Kanununun "Tüzelkişiliğin sona erdirilmesi" başlıklı 11 inci maddesinde "Nüfusu 2.000'in altına düşen belediyeler, Danıştay'ın görüşü alınarak İçişleri Bakanlığının önerisi üzerine müşterek kararname ile köye dönüştürülür" hükmünün bulunmasına karşın iptali istenilen düzenleme ile, 2011 yılı Adrese Dayalı Nüfus Sayım sonuçlarına göre nüfusu 2.000' in altında olan Yasa'ya ekli (27) sayılı listedeki adları yazılı belediyelerin tüzelkişiliklerinin kaldırılarak köye dönüştürülmesi ile güdülen amacın "idari yargı yolunun kapatılarak söz konusu belde belediyelerini tarihsel, turistik, coğrafi özelliklerini dikkate almadan ortadan kaldırmak" olduğu çok açıktır.*

*Anayasa Mahkemesi'nin çeşitli kararlarında vurgulandığı üzere, hukuk devletinin vazgeçilmez öğeleri içinde yer alan yasaların kamu yararına dayanması ilkesiyle bütün kamusal girişimlerin temelinde bulunması doğal olan kamu yararı düşüncesinin yasalara egemen olması ve özellikle bir ülkenin tarihi ve kültürel değerleri ile turistik ve coğrafi özelliklerinin korunması için yasa koyucunun bu esası göz ardı etmemesi ve bunu en iyi şekilde yansıtmayı zorunludur.*

*Yasama erkinin kamu yararı amacına yönelik olarak kullanılmaması halinde yasama yetkisinin saptırılması olayı ortaya çıkar. Anayasada belirtilen amacı ya da kamu yararını gerçekleştirmek için kanunla yapılacak olan düzenleme, kanun koyucunun yapacağı tercihlere göre şekillenecektir; yani kanun koyucu, Anayasada belirtilen amacı veya kamu yararını gerçekleştirmek için getireceği çözümü seçmekte serbesttir. Burada takdir yetkisi kanun koyucuya aittir ve bu husus, Anayasa Mahkemesi'nin denetim alanına girmez.*

*Fakat kanun koyucunun, Anayasanın gösterdiği amacın veya kamu yararının dışında kişisel, siyasal ya da saklı amaç güttüğü; bir başka amaca ulaşmak için bir konuyu kanunla düzenlediği durumlarda, 'yetki saptırması' adı verilen durum ortaya çıkar ve bu durum, kuşkusuz, Anayasa Mahkemesi'nin denetim alanına girer. Anayasa Mahkemesi, denetlediği kanunun kamuya yararlı olup olmadığını değil; fakat, gerçekten kamu yararını gerçekleştirmek için yapılıp yapılmadığını denetleyebilir.*

*Anayasa Mahkemesi, 'iptali istenen hükümle kapalı olarak bir amaç güdülüp güdülmendiğini' araştırabildiğini, çeşitli kararlarında ifade etmiştir; ama kanun koyucunun saklı amacını ortaya koyabilmek, her zaman kolay değildir. (Bkz. E.1978/31, K.1978/50, sayı ve 02.11.1978 tarihli; E.1963/124, K.1963/243 sayılı ve 11.10.1963 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararları).*

*Anayasa Mahkemesi'nin bu tür denetimlerinde, kanunun gerekçesinden, yasama organındaki görüşmelerden veya yapılan düzenlemenin daha çok siyasal nedenlere dayanıp dayanmadığı hususlarından yararlanarak sonuca vardığı görülmektedir. (Bkz. E.1963/124, K.1963/243 sayılı ve 11.10.1963 tarihli; E.1963/145, K.1967/20 sayılı ve 27.06.1967 tarihli; E.1988/14, K.1988/18 sayılı ve 14.06.1967 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararları)*

*Kanun koyucu, takdirine bırakılmış konularda, düzenleme yetkisini kullanırken, kuşkusuz, Anayasa kuralları ile kamu yararının ve kamu düzeninin gereklerine ve hukukun genel ilkelerine de bağlı kalmak durumundadır. (Bkz. E.1980/1, K.1980/25 sayılı ve 29.04.1980 tarihli; E.1963/124, K.1963/243 sayılı ve 11.10.1963 tarihli Anayasa Mahkemesi Kararları) .Bu, Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ilkesinin gereğidir.*

*Geçici 2 nci maddenin (1) numaralı fıkrası ile yapılan düzenlemenin gerçek amacı, "idari yargı yolunun kapatılarak söz konusu belde belediyelerini tarihsel, turistik, coğrafi özelliklerini dikkate almadan ortadan kaldırmak" olduğu için bu kural amaç ögesi bakımından Anayasanın 2 nci maddesine aykırı düşmektedir.*

*Diğer taraftan yukarıda 1/b numaralı başlık altında etraflıca yapılan açıklamalarda da belirtildiği üzere Geçici 2 nci maddenin (1) numaralı fıkrası;*

*- Tüzelkişilikleri kaldırılan ve sınırları değiştirilen köy ve beldelerde referandum öngörülmeden yerellik ortadan kaldırıldığından yerinden yönetim ilkesine ve Yerel Yönetim Özerklik Şartına, dolayısı ile Anayasanın 90 ıncı ve 127 nci maddelerine,*

*- Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan belde belediyeleri yönünden Anayasanın 2 nci, 63 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine,*

*- Anayasa Mahkemesi kararlarının gerekçelerine aykırı bir düzenleme getirdiği için Anayasanın 153 üncü maddesine,*

*- Anayasanın bir maddesine aykırı bir düzenleme Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığı ve dolayısı ile hukuk devleti ilkesi ile de bağdaşmadığı için Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine de aykırıdır.*

*Diğer taraftan Geçici 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının iptal edilmesi durumunda bu fıkra esas alınarak maddenin diğer fıkraları ile yapılan düzenlemelerin de uygulanması mümkün olmayacaktır.*

*Açıklanan nedenlerle 12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunun Geçici 2 nci maddesi Anayasanın 2 nci, 11 inci, 63 üncü, 90 ıncı, 123 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine aykırı olup iptal edilmesi gerekmektedir.*

### **III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ**

*Demokratikleşme sağlanacağı, halkın katılımının arttırılması, mahalli idarelerin sürekli biçimde geliştirilmesi ve etkin hizmet üretme kapasitesine sahip hale getirildiği gerekçesi ile hazırlandığı iddia edilen 6360 sayılı "Büyükşehir Belediyesi Kanunun Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" un 1 inci maddesinin;*

*- (1) ve (2) numaralı fıkraları ile Büyükşehir Belediyesinin sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmekte,*

*- (3), (4) ve (5) numaralı fıkraları ile demokrasinin vazgeçilmez unsuru olan yerel yönetimlerden 29 il özel idaresinin, 1.591 belde belediyesi ile 16.082 köyün tüzel kişiliği kaldırılmakta büyükşehir sınırlarındaki beldeler mahalleleri ile, köyler ise mahalle olarak ilçe belediyelerine katılmakta, diğer illerde tüzel kişiliği sona erdirilen belde belediyeleri de köye dönüştürülmektedir.(Bu rakamlar, Yasa'nın Genel Gerekçesi'nde açıklanan rakamlardır).*

*Yine bu Yasa'nın Geçici 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasıyla da 559 belediyenin nüfusunun 2000'in altına düşmesi nedeniyle tüzelkişilikleri kaldırılarak köye dönüştürülmektedir.*

*Yerel yönetimlerin var oluşunun siyasal gerekçesinin özünde demokrasi inancı yatar. Bu sebeptendir ki, yerel yönetimler öteden beri demokrasinin temel kurumlarından biri olarak kabul edilmişlerdir.*

*Ayrıca yöre halkı, yerel ortak ihtiyaçlarının karşılanmasında seçimler ve diğer mekanizmalarla yönetimlere demokratik katılım hakkını kullanmakta ve bu hizmetlerin gerçekleştirilmesinde etkili olmaktadır. Böylece, yerel yönetimlerle demokrasi yaygınlaşmakta ve etkinleşmektedir.*

*Söz konusu düzenleme, demokrasinin geliştirildiği iddialarının aksine yerel yönetim kültürünün silinmesi anlamını taşımaktadır. Yerel yönetim birimlerinin kapatılmasıyla belediye hizmetinin en yakın ilçe merkezinden karşılanacak olması hizmete erişimi ve kararlara katılımı neredeyse imkansız hale getirmekte, kamu idaresinde önemli değişimlere yol açan bu düzenlemeler ile yerinden yönetim anlayışından vazgeçilmektedir.*

*Yerinden yönetim kültürünü silen ve Anayasaya açıkça aykırı olan böyle bir düzenlemeyi getiren kuralların uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç ya da olanaksız durum ve zararlara yol açabileceği kuşkusuzdur.*

*Diğer taraftan bu düzenlemeler ile; 29 ilin kapsadığı coğrafyada tamamen farklı bir yönetim biçimi, 52 ili kapsayan coğrafyada ise başka bir yönetim yapısı oluşturulmakta, diğer bir anlatımla "idarenin bütünlüğü" ilkesi tümüyle dışlanarak bir ülke ve iki yönetim yapısı getirilmektedir.*

*Türkiye'nin siyasal yapısı üniter devlet esasına dayanmaktadır. Bunun idari yapı bakımından zemini merkezden yönetim ilkesine dayanan il yönetimidir. İl yönetimini yerinden yönetim esasına dayandırmak üniter yapıdan sapma anlamına gelir.*

*Yönetimde böyle bir yapılanma getiren, Anayasanın üniter devlet ilkesi bakımından kabul edilmesi mümkün olmayan ve Anayasaya açıkça aykırı düşen iptali istenilen kuralların uygulanmaları halinde sonradan giderilmesi güç ya da olanaksız durum ve zararların doğabileceği açıktır.*

*Öte yandan, anayasal düzenin en kısa sürede hukuka aykırı kurallardan arındırılması, hukuk devleti sayılmanın gereğidir. Anayasaya aykırılığın sürdürülmesinin, bir hukuk devletinde subjektif yararların üstünde, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyeceği kuşkusuzdur. Hukukun üstünlüğü ilkesinin sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesinin hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacağına duraksama bulunmamaktadır.*

*Bu zarar ve durumların doğmasını önlemek amacıyla, Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükümlerin iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.*

#### **IV. SONUÇ VE İSTEM**

*12.11.2012 tarihli ve 6360 sayılı "Onüç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmialtı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un;*

*1) 1 inci maddesinin (1) numaralı fıkrasındaki "sınırları il mülki sınırları olmak üzere" ibaresinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine, (2) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine, (3) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ıncı, 123 üncü, 127 nci ve 153 üncü maddelerine ve bu fıkradaki "ve belde belediyelerinin" ve "belediyeler ise belde ismiyle tek mahalle olarak" ibarelerinin de Bakanlar Kurulu kararı ile ilan edilmiş turizm bölge, alan ve merkezleri ve kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri" kapsamında kalanlar ile "Bayındırlık ve İskân Bakanlığı'nca saptanan 2008 yılı turizm öncelikli yöreler" listesinde yer alan belde belediyeleri yönünden Anayasanın 2 nci, 63 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine, (4) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 90 ıncı, 123 üncü, 127 nci ve 153 üncü maddelerine, (5) numaralı fıkrasının Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,*

*2) 2 nci maddesinin (7), (37),(40) ve (41) numaralı fıkraları Anayasanın 2 nci ve 11 inci maddelerine aykırı olduğundan,*

3) 1 inci maddesinin iptali istenilen kurallarının iptali durumunda 3 üncü maddesinin(1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8) ve (9) numaralı fıkralarının uygulama olanağı kalmayacağından,

4) 4 üncü maddesinin (a) bendindeki "Sınırları il mülki sınırı olan" ibaresinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

5) 6 ncı maddesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 123 üncü, 126 ncı ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan,

6) 17 nci maddesinin son fıkrasının Anayasanın 59 uncu maddesine aykırı olduğundan,

7) 34 üncü maddesi ile 3152 sayılı Kanuna eklenen 28/A maddesinin birinci ve son fıkralarının Anayasanın 2 nci, 11 inci ve 127 nci maddelerine aykırı olduğundan, bu fıkraların iptali durumunda diğer fıkralarının da uygulanma olanağı kalmayacağından,

8) 1 inci maddesinin iptali istenilen kurallarının iptali durumunda Geçici 1 inci maddesinin;

a- (2), (3), (4), (5), (6), (7), (12), (13), (14), (15), (23), (25) ve (26) fıkralarının uygulanma olanağı kalmadığından,

b- (27) numaralı fıkrasının Anayasanın 73 üncü maddesine aykırı olduğundan,

9) Geçici 2 nci maddesinin Anayasanın 2 nci, 11 inci, 63 üncü, 90 ıncı, 123 üncü, 126 ncı ve 153 üncü maddelerine aykırı olduğundan,

iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar doğacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.""